

Σερβίας ή Βουλγαρία, ν' άντεπιτεθώμεν κατά της τελευταίας ως σύμμαχοι της πρώτης.

Πράγματι την γνώμην μου ταύτην άπεδέχθη τὸ ύπουργικὸν συμβούλιον, συμφωνοῦντος ἀπολύτως καὶ τοῦ βασιλέως. Ἡ πολιτικὴ δὲ αὐτὴ ἐθεωρήθη καὶ ὑπὸ τῆς Σερβίας ὡς ἐξυπηρετοῦσα ἄριστα τὰ κοινὰ Ἑλλάδος καὶ Σερβίας συμφέροντα καὶ ὡς ἀνταποκρινομένη ἐντελῶς πρὸς τὰς ἐκ τῆς συμμαχικῆς συνθήκης ὑποχρεώσεις μας.

Ὅταν, περὶ τὸ τέλος τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ πολέμου, ἐδείχθη ὅτι ἡ Τουρκία ἐτοιμάζετο νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὸν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν κεντρικῶν αὐτοκρατοριῶν, ἐπέμεινα καὶ ὁ βασιλεὺς ἐδέχθη νὰ δηλώσωμεν εἰς τὰς δυνάμεις τῆς Συνεννόησεως, ὅτι εἰς τοιαύτην περιπτῶσιν, εἰσόδου δηλαδὴ τῆς Τουρκίας εἰς τὸν πόλεμον, ἡ Ἑλλάς εἶναι ἐτοίμη νὰ μετάσχη αὐτοῦ ὡς σύμμαχός των.

Εἶναι γνωστὸν πῶς ὁ βασιλεὺς, ὅταν ἐπέστη ἡ στιγμή τῆς πραγματοποιήσεως τῆς πολιτικῆς ταύτης, διὰ τῆς καταλήψεως τῆς Καλλιπόλεως ὑπὸ ἐνὸς σώματος ἑλληνικοῦ στρατοῦ, με ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐσηγημάτισε τὴν κυβέρνησιν Γούναρη.

Αἱ ἀντιτιθέμεναι ἀπόψεις, βραχύτατα διατυπούμεναι, ἦσαν αἱ ἑξῆς:

1. Βασιλικὴ πολιτικὴ, τὴν ὁποίαν ἠκολούθουν ὅλα τὰ παλαιὰ κόμματα, πού εἶχε συντρίψει ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1909. Κατ' αὐτὴν ἡ Ἑλλάς κούρασμένη ἤδη ἐκ τῶν βαλκανικῶν πολέμων, ἐπρεπε νὰ μείνῃ οὐδέτερα καὶ νὰ μὴ μετάσχη ἐνὸς τόσοσιν τρομεροῦ πολέμου, ἀλλὰ νὰ διατηρήσῃ ἀθίκτους τὰς δυνάμεις τῆς.

2. Πολιτικὴ Κόμματος Φιλελευθέρων, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκον τότε καὶ ὅλοι οἱ σημερινοὶ ἀρχηγοὶ τῶν μικροτέρων παλαιοδημοκρατικῶν κομμάτων, Καφαντάρης, Παπαναστασίου, Μιχαλακόπουλος, Μυλωνᾶς, Σοφιανόπουλος.

Κατ' αὐτὴν, μετὰ τὴν εἰσοδὸν ἰδίως εἰς τὸν πόλεμον τῆς Τουρκίας καὶ Βουλγαρίας, θὰ ἦτο ἱστορικὸν ἐγκλημα νὰ μὴ μετάσχωμεν εἰς τὸν πόλεμον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον θὰ ἐκρίνετο ἡ τύχη ὅλων τῶν χωρῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐξετείνοντο αἱ ἔθνικαί μας διεκδικήσεις. Ἡ μεγάλη ἰδέα, ὅσονδήποτε κι' ἂν εἶχεν ὠχρίασει κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας, ἦτο ἀκόμη ζῶσα ἠθικὴ ἰδέα, διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῆς ὁποίας οὐδέποτε εἶχε φαντασθῆ τὸ ἔθνος ὅτι ἠμποροῦσάν ποτε νὰ παρουσιασθοῦν εὐνοϊκώτερα ἰσυνθήκαι.

Ἄλλ' ἀνεξαρτήτως τούτου, ὑπεστήριζα ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς οὐδετερότητος ἦτο ἠθικῶς καὶ ἔθνικῶς ἀδύνατος καὶ διὰ τοὺς ἑξῆς ἀκόμη λόγους:

1) Διότι ἡ συμμαχία μας μετὰ τὴν Σερβίαν καὶ ἡ πολιτικὴ πού εἶχαμε χαράξει ἐν ἀρχῇ τοῦ πολέμου, ἐν πλήρει συμφωνίᾳ μετὰ τὸ στέμμα, ὑπεχρέου ἡμᾶς νὰ σπεύσωμεν εἰς βοήθειάν τῆς, ὅταν προσεβλήθῃ ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας. Σημειωτέον δὲ ὅτι εἰς τὴν πολιτικὴν ταύτην ἦτο σύμφωνος καὶ ὁλος ὁ παλαιὸς πολιτικὸς κόσμος, ὡς ἀποδεικνύει τὸ γεγονός ὅτι, ὅταν ἦλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν, τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1915, ὁ μακαρίτης Γούναρης, διεκήρυξε καὶ ἐκεῖνος ὅτι ἀκριβῶς εἶχε διακηρύξει ἡ κυβέρνησίς μου εἰς τὴν ἀρχὴν

ioannismetaxas.gr

τοῦ πολέμου, ὅτι δηλαδὴ θὰ μείνωμεν οὐδέτεροι, ἀλλ' ἐὰν ἡ Βουλγαρία ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς συμμάχου μας Σερβίας, θὰ σπεύσωμεν εἰς βοήθειαν τῆς τελευταίας ἀντεπιτιθέμενοι κατὰ τῆς πρώτης.

2) Διότι, ἀποφεύγοντες νὰ μετάσχωμεν τοῦ μεγάλου πολέμου, δὲν ἀποφεύγομεν τὸν πόλεμον. Καθ' ὅσον, μετὰ τὴν Τουρκίαν ἡ συναφθεῖσα τὸν Νοέμβριον τοῦ 1913 εἰρήνη ἀπετέλει οὐσιαστικῶς ἀνακωχὴν, ἐφ' ὅσον ἡ Τουρκία ἦτο ἀποφασισμένη νὰ διεκδικήσῃ καὶ διὰ τῶν ὄπλων τὴν ἀνάκτησιν τῶν μεγάλων νήσων, ἀνέμενε δέ, διὰ νὰ καταγγεῖλῃ τὴν ἀνακωχὴν, νὰ περιέλθουν εἰς τὴν κατοχὴν τῆς τὰ δύο μεγάλα θωρηκτὰ πού κατεσκευάζοντο τότε διὰ λογαριασμόν τῆς εἰς τὰ ἀγγλικά ναυπηγεῖα, οὐ ἕνεκα ἠγοράσασμεν καὶ ἡμεῖς τότε δύο ἀμερικανικά θωρηκτὰ, πολὺ ἀσθενέστερα βέβαια τῶν τουρκικῶν.

Ἐπομένως, μὴ λαμβάνοντες μέρος εἰς τὸν πόλεμον, δὲν ἐξησφαλίζαμεν τὴν εἰρήνην, ἀλλ' ἀνεβάλαμεν ἀπλῶς τὴν ἐπανάληψιν τοῦ πολέμου χάριν τῶν νήσων μετὰ τὴν Τουρκίαν, τὸν ὁποῖον θὰ μᾶς ἐκήρυττεν ἡ τελευταία εὐθὺς ὡς διὰ τῆς πολιτικῆς τῆς οὐδετερότητος θὰ συντελοῦσαμεν εἰς τὴν νίκην τῶν κεντρικῶν αὐτοκρατοριῶν καὶ τῆς συμμάχου των Τουρκίας.

Καὶ εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον διὰ τὴν κυριαρχίαν τῶν νήσων ἡμεῖς θὰ εἴμεθα ἐστερημένοι ὄχι ἀπλῶς συμμάχων, ἀλλὰ καὶ φίλων, ἀφοῦ αἱ δυνάμεις τῆς Συνεννόησεως καὶ ἡ Σερβία θὰ ἐμῆνιον καθ' ἡμῶν διὰ τὴν ἀθέτησιν τῶν πρὸς τὴν τελευταίαν συμμαχικῶν μας ὑποχρεώσεων.

Ἐπομένως, ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ τῶν φιλελευθέρων καὶ τῶν βασιλικῶν κομμάτων ὡς πρὸς τὸν ἐπικείμενον πόλεμον μετὰ τὴν Τουρκίαν συνίστατο εἰς τοῦτο: Ὅτι οἱ μὲν φιλελεύθεροι τὸν ἀναπότρεπτον αὐτὸν πόλεμον ἤθελαν νὰ τὸν διεξαγάγῃ ἡ Ἑλλάς ἔχουσα παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς ὄχι μόνον τὴν Σερβίαν, ἀλλὰ καὶ τέσσαρας μεγάλας δυνάμεις, τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ρωσίαν, ἐνῶ τὰ βασιλικά κόμματα ἤθελαν ν' ἀναβληθῇ διὰ νὰ διεξαχθῇ ὡς μονομαχία μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, μόνον καὶ μόνον διότι ὁ βασιλεὺς διὰ τῶν ὑποχρεώσεων πού εἶχεν ἀναλάβει ἀπέναντι τοῦ Κάιζερ, ἀπέστεργε νὰ λάβῃ μέρος εἰς πόλεμον ἐναντίον του.

Ὅπως, ἄλλως τε, τὰ πράγματα ἀπέδειξαν, καὶ ἠττωμένη ἡ Τουρκία θὰ εὕρισκετο εἰς τὸ τέλος τοῦ πολέμου, ἕνεκα τῆς προσκλήσεως τοῦ καταδρομικοῦ «Γκαϊμπεν» εἰς ἀπόλυτον ἀπέναντί μας ὑπεροχὴν. Ἀφοῦ ἡ διάταξις τῆς συνθήκης περὶ παραδόσεως τοῦ «Γκαϊμπεν» εἰς τοὺς συμμάχους εἶχε τεθῆ πρὸς ἰκανοποίησιν σχετικῆς ἑλληνικῆς αἰτήσεως.

3) Διότι μετὰ τὴν ἐκστρατείαν τῶν συμμάχων εἰς τὴν Βαλκανικὴν ἐτρέχαμεν τὸν σοβαρώτατον κίνδυνον, μένοντες μέχρι τέλους οὐδέτεροι, νὰ χάσωμεν εἴτε ὀλόκληρον τὴν ἑλληνικὴν Μακεδονίαν, εἴτε μεγάλο μέρος αὐτῆς, εἴτε ἀπέναντι τῶν Σέρβων εἴτε ἀπέναντι τῶν Βουλγάρων. Ὅλιγοὶ γνωρίζουν ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1918 ἡ Βουλγαρία ἐπεδίωξε νὰ συνάψῃ χωριστὴν εἰρήνην μετὰ τὰς δυνάμεις τῆς Συνεννόησεως, κατὰ τοὺς ὅρους τῆς ὁποίας ἡ Βουλγαρία θ' ἀπέδιδεν ὅλα τὰ ὑπ' αὐτῆς καταληφθέντα σερβικά ἐδάφη, ἐνῶ αἱ δυνάμεις τῆς Συνεννόησεως θὰ ἐξεκένουν τὴν ἑλληνικὴν Μα-

